

आजीगर्तिः शुनःशेषः स कृत्रिमो वैश्वामित्रो देवरातः। इन्द्रः। पङ्क्तिः।

यच्चिद्धि सत्य सोमपा अनाशस्ता इव स्मसि।

आ तू न इन्द्र शंसय गोष्वश्वेषु शुभ्रिषु सहस्रेषु तुवीमघ॥ १ ॥०२९ ॥०१

सोमपाः- रसास्वादकर। सत्य- मिथ्यारहित। तुवीमघ- बहुसंपत्संपन्न। इन्द्र। यत्- यद्यपि।
अप्रशस्ताः- प्रशंसानर्हाः। उपाधितः प्रशंसनीयगुणरहिताः। इव। स्मसि- भवामः। तथापि। नः-
अस्मान्। गोषु- ज्ञानप्रकाशेषु। अश्वेषु- प्राणेषु। सहस्रेषु शुभ्रिषु- एतादृशबहुशोभनगुणेषु।
शंसय- प्रशंसाहान् कुरु ॥१॥

शिप्रिन्वाजानां पते शचीवस्तव दंसना।

आ तू न इन्द्र शंसय गोष्वश्वेषु शुभ्रिषु सहस्रेषु तुवीमघ॥ १ ॥०२९ ॥०२

शिप्रिन्- सुनासिक। नासिका प्राणस्थानीयेति कारणात् सुप्राण इति भावः। वाजानाम्- संपदां।
पते- पालक। तव- भवतः। दंसना- कर्म। दंसशब्दः कर्मनामसु पठितः। शचीवः- शक्तिमत्।
प्रज्ञासंपन्नं वा। शचीशब्दः उभयनामसु पठितः ॥२॥

निष्पापया मिथूदृशा सस्तामबुध्यमाने।

आ तू न इन्द्र शंसय गोष्वश्वेषु शुभ्रिषु सहस्रेषु तुवीमघ॥ १ ॥०२९ ॥०३

अबुध्यमाने- ज्ञानाभावे सति ऊद्भूते । बुध ज्ञाने । मिथूदृशा- मिथुनदृशौ ।
सुखदुःखादिद्वन्द्वतिशयरागद्वेषदृष्टी । निष्पाप- नितरां सुप्ते कुरु । सस्ताम्- निद्रां प्राप्नुताम् । षस
स्वप्ने ॥३॥

ससन्तु त्या अरातयो बोधन्तु शूर रातय ।

आ तू न इन्द्र शंसय गोष्वश्वेषु शुभ्रिषु सहस्रेषु तुवीमघ ॥ १ ॥०२९ ॥०४

शूर- रक्षणसमर्थ । अरातयः- दानाप्रेरणभावनाः । ससन्तु- स्वपन्तु । रा दाने । रातयः-
दानप्रेरकभावनाः । बोधन्तु- बुद्ध्यन्तु ॥४॥

समिन्द्र गर्दभं मृण नुवन्तं पापयामुया ।

आ तू न इन्द्र शंसय गोष्वश्वेषु शुभ्रिषु सहस्रेषु तुवीमघ ॥ १ ॥०२९ ॥०५

पापया- पापाचारसंपन्नया । पापानुबन्धया वा । अमुया- अनया । पूर्वमन्त्रप्रोक्तदानाप्रेरकभावनया ।
नजस्तद्विरोधित्वात् । जनेभ्यो हिंसाप्रेरकभावनया वा । केवलं दानराहित्यमेव पापम् । किमु
हिंसाप्रेरणबुद्ध्या । किन्तु । नुवन्तम्- स्तुवन्तम् । गर्दभम्- स्तुत्यर्थं शब्दं कुर्वन्तम् । गर्द शब्दे ।
इन्द्र । सम्- सम्यक् । मृण- मारय । मृण हिंसायाम् । अनेन स्तुतिमात्रेण परमेश्वरप्रीतिर्न भवतीति
ज्ञायते । सच्चारित्रेण सहितया स्तुत्यैव परमेश्वरप्रीतिरित्यपि ज्ञायते ॥५॥

पताति कुण्डुणाच्या दूरं वातो वनादधि ।

आ तू न इन्द्र शंसय गोष्वश्वेषु शुभ्रिषु सहस्रेषु तुवीमघ ॥ १ ॥०२९ ॥०६

कुण्डृणाच्या- कुटिलगत्येति सायणः । वातः- प्राणः । वनात्- त्वदाश्रिताज्जनात् । वन संभक्तौ ।
अधि । दूरम् । पताति- धावति । अपगच्छतीत्यर्थः । त्वदाश्रिते कुटिलप्राणस्यापगमनं
विस्तृतप्राणस्यानुभवो भवतीति भावः ॥६॥

सर्वं परिक्रोशं जहि जम्भया कृकदाश्वम् ।

आ तू न इन्द्र शंसय गोष्वश्वेषु शुभ्रिषु सहस्रेषु तुवीमघ ॥ १ ॥०२९॥०७

कथं प्राणस्य विस्तारो भवति । क्रोधवेगशमनादेव । तस्मात्क्रोधवेगशमनाय प्रार्थनम् । परिक्रोशम्-
परितः मनसि उत्पद्यमानं क्रोधं प्राणोद्वेगकरम् । सर्व- सकलम् । जहि । कृकदाश्वम्-
हिंसादायकभावनम् । जम्भय- मारय ॥७॥